Ч. 33. Чернівці, пятниця дня 18. (31.) марта 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Гостина у мароканьского султана.

Цїсар Вільгельм II., невтомний „райзендер“, якому вповні належить ся епітет loquax себто балакун, сипнувши ще одну nb. не послїдну промову при відслоненю памятника цїсаря Фридриха, у якій застерігав ся і проти пустої сьвітової полїтики і жажди землї із боку Німеччини зібрав сотню своєї дружини, головно з поміж ґенералів, яких мундури аж капають від золота (мундури придумував сам цїсар — кравецтво для него теж не чуже) і вибрав ся погуляти по хвилях Середземного Моря. Цїсар Вільгельм II. любить блеск давних імператорів, любить грати великих людий, любить преріжні країни ущасливляти своєю присутностию і бавити ся в протектора, про що сьвідчить недавна ще его подорож до Єрусалима, тож нова подорож середземноморска німецкого цїсаря не булаб нїкому дивом, не дивували би ся люди й тому, як би „помазаний“ балакун, хотїв переговорити навіть морскі филї. Та дїло тут у тім, що цїсар Вільгельм нї з сего нї з того забаг поїхати в гостину до мароканьского Танжеру, до того самого Мароко, якого жребієм подїлили ся вже Анґлїя й Франция, зовсїм не питаючи ся про се Німеччини. Гостина ся, яка входить в „сферу інтересів“ Франциї незвичайно занепокоїла француских полїтиків, які злякали ся, що із-за сеї подорожі Вільгельма може прийти до німецко-француского непорозуміня.

Договор в справі Марока заключила Франция із Анґлїєю тамтого року. Єго подало француске правительство тільки до відома Іспанїї, поминаючи зовсїм Німеччину. Парижский амбасадор Німеччини Радолїн дістав у тій справі від француского мінїстра справ заграничних доволї виминаючу відповідь. І ось цїсар Вільгельм вибрав ся до Танжеру, не питаючи ся Франциї, щоби зазначити суверенність мароканьского султана, та щоби заакцентувати значінє Німеччини, головно для охорони німецкої торговлї. Вправдї анґлїйско-француский договор запоручив „свобідні двері“ для европейскої торговлї“ на довгих 30 років, але як вказують приміри иньших француских кольонїй, як Альжер, Тунїс і Тонкін — стремить Франция проти торговельної свободи і спинює імпорт чужих продуктів, а се булоб доволї прикрим проґностиком для німецкої торговлї в Мароко.

Цїсар Вільгельм вже завтра причалить із Лїзбони до Танжеру, де витати его буде султанів вуйко Муляй Абдуль Малїк і трох підсекретарів державних, ну і цїла кольонїя німецка. А цїкаво, що та цїла кольонїя меньш численна, як Вільгельмова дружина. Тож очевидна річ, що німецкому цїсареви ходить тут тільки о протифранцуску демонстрацию та о підбадьоренє султана, що мовляв нехай не лякає ся Франциї, а за ним стане могутний володар країни, якої горожани не боять ся крім Бога нїкого лиш — польскої інтриґи і гидри червоного інтернаціоналу.

Отсе непорозумінє з Німеччиною тим прикрійше для Франциї, що Вільгельм дрібними чемностями, як кондоленцийними письмами до родин померших визначних Французів, гостюванем француских полїтиків, грав знаменито на струнї французкої народної гордости, а обминанем прикрих для Франциї історичних роковин і зручним полїтикованем дуже роздобрухав Французів і підривав рацию полїтицї реванжу, чого найкрасшим доказом российско-німецко-француский алїянс на Спокійному океанї, удокументований сімоносецким договором, який одначе российско-японьска війна аннулювала.

Із приводу Марока має Франция клопіт не лише із боку ворожої Німеччини але і з боку „приязної“ Анґлїї. Ось командантом мароканьских війск став Анґлїєць Мек Лїн, коли після договору мало бути се становище зарезервоване тільки для Француза. Анґлїя спекує ся вини, бо Мек Лїн Мароканьский уроженець, тож нема резону брати его в рахубу за Анґлїйця.

Розуміє ся, що подорож супроводить полеміка німецких і француских официозів, які заступають інтереси своїх правительств, дехто із француских журналїстів винує одначе й свою дипльоматию, яка заключувала договор з Анґлїєю потай від Німеччини, через що зрекла ся на корист Анґлїї претенсий до Египту, а тепер готова ще стратити своє значінє в Марокко на користь Німеччини.

Розрухи в Росиї.

Безголовє у российского правительства проявляє ся особливо в тїй хиткости, яка доказує, що оно не має нинї жадного пляну, жадної проґрами поступовання. Нинї лучає ся велике пораженє на поли війни — то правительство кидає ся обдумувати способи нової мобілїзациї і нової позички; завтра вибухають великаньскі розрухи робітників — правительство радить над реформами для робітників; відтак порушили ся Українцї в оборонї україньского язика — правительство ухвалює дозвіл друкувати сьвяте письмо по україньски; на страйк студентів польских оно радить і ухвалює в основі польский язик в серед. школах польского королївсвта; а під вражінем цїлої суми сих рухів народностий российского царства, оно студиює конституциї держав европейских, заявляючи і зі своєї сторони склонність до реформ. Все се і факт, що правительство го стає хвилями аж надто лїберальним, щоб за хвилю хопити ся найострійших средств репресиї проти того, на що перед хвилею позволяло — доказує що правительство российске перестало бути паном ситуациї, що оно стало ся пилкою в руках подій, які нинї потрясають цїлою Росиєю, що оно жде рішеня і розвязаня всїх питань і справ у Росиї від часу. І тому оно все старає ся нинї приобіцяти (доказ безсильности), щоб відтак сейчас сповненє своєї обіцянки відложити на як найдальший, можливо неозначений час.

І так. Школи в Польщі в більшій части замкнені, молодїж страйкує, отже збирає ся рада мінїстрів і принципіяльно рішає, що дотеперішний систем русифікациї польских шкіл не довів до нїчого, що витворив лиш велику ворожнечу Поляків до Росиян — проте рада мінїстрів ухвалює, що в польских школах середних повинен бути викладовим язик польский і обіцянка вже є. А тимчасом за пару днів „Варшавский дневнік“ констатує, що се лише опінїя побічної ради частини мінїстрів. Не диво отже що польска суспільність на сю обіцянку не зловила ся і так молодїж, як і институциї, що кермують тамошним рухом шкільним, ухвалили видержати дальше в страйку.

Що до скликаня представителїв народу, то справу також відкладає ся ad calendas graecas‘ бо мін. Булиґін вижидає догідної хвилї, щоб реформи могли бути як найменьші, або і жадні. Тож вже нинї говорить правительство, що скликанє тих представителїв можливе аж 1-ого січня 1906 р. бо до того часу ледви вспіють покінчити ся потрібні приготовання.

А тимчасом подиї йдуть своєю ходою, а тимчасом рух революцийний ширшає, сильнїйшає, поглубляє ся і кристалїзує ся. Між поодинокими ґрупами революцийно успособленої суспільности витворює ся природний контакт, природна сполука всїх народів, верств і кругів революцийних.

З Тифлїса надходять вісти про вибух і розширенє хлопских розрухів. І так в Вардзії 350 мужиків з окликами: „Волї хочемо!“ „Проч зі старими законами!“ впадає до школи і дре в куснї портрет царя. Знов в селї Мухраньское 800 мужиків узброєних в буки і карабіни впадає до канцеляриї ґубернїяльної і жадає свобід в школї, пресї і урядах та грозить революциєю, коли до 27. сего місяця не будуть введені реформи конституцийні. В окрузї Ґорі мужики забирають часть земскої землї без плати і ухвалюють всї свої справи полагоджувати через власну репрезентацию. Коло стациї Михайлово робітники і мужики ухвалюють для вимушеня реформ палити будинки державні, та уживати насильства проти урядників. В Керелї хлопи кинулись на урядників; в Руїві ушкодили 4 млини, о котрі був спір між мужиками і поміщиками.

Величезні розрухи вибухли також в Ялтї на Кримі; понищено і спльондровано маґазини і склепи монопольні. До Ялти виїхалили кораблї з війском зі Севастополя, бо полїция була безсильна.

З Чернигова приходять також вісти про розрухи мужицкі в Ніжиньскім окрузї; в Юзївцї задля розрухів робітничих замкнено тов. гутниче, а 4000 робітників лишило ся без занятя. В Самарі 1.500 помічників торговельних страйкує. В Раскасові страйкує 6.000 робіт-

---

Еґо Маєр Бенедіктсен. 5)

Де-що про духовий розвиток данського мужика.

(З франц. рукописи переклав Теофіль Бриндзан).

(Передруковувати не вільно).

(Дальше).

Будова і прикрашенє шкіл залежить від материяльного положеня кождої школи і від вкусу директора.

Можна бачити школи дуже поєдинчі з комнатами або салями, що не можуть помістити більше як 40 до 50 учеників; окрім того мають вони ґімнастичну салю, де відбувають ся більші засїданя; сьвяткують ся визначні торжества. Але є также й иньші школи, як Валєкільде, в Фредвікобурґ, в Теструп, що збудовані, прикрашені гарно, а навіть величаво, з їдальнями, з конференцийними салями, прикрашеними образами, та статуами, а ті салї бувають так просторі, що можуть помістити навіть 300—400 осіб.

Професори рекрутують ся звичайно із кругів учительских. Вони або були колись народними учителями або скінчили ті самі науки по иньших школах; та межи ними є також й унїверзитетскі кандидати звичайно богослови. Всї визначнїйші професори се люди талановиті, що працювали та розширили свої відомости по скінченю своїх шкільних студий. Вони є талановитими бесїдниками та знають й розуміють простий нарід. Їх платять тепер досить добре, лїпше як учителїв народних. Розумієть ся, що їх робота вимагає більше знаня й специяльних здібностий.

Дуже часто стає вчителем ученик, що був одну або дві зими в однїй із сих „Висших шкіл“. Він кінчить школу в Асков (про школу в Асков я оповім в дальших рядках), основану на те, аби заокруглити відомости людий, що посьвячують ся сему дїлу.

Унїверзитет в Копенгазї дає від кількох лїт що року підчас вакаций в серпни курси для професорів „Висших мужицких шкіл“ про всїлякі предмети. Се один із звязків між „білою школою“ сїльською і чорною школою столицї. Є то між иньшим знак щасливого розвитку та звязи між поодинокими верствами суспільности, яка міцнїє в нашім краю з кождим днем. Правительство підпирає тепер сї школи значною сумою 200.000 франків річно. Гроші роздає ся після означеної системи. Більш 4000 фр. не дістає жадна — з виїмком школи в Асков, котрій дають 20.000 франків.

Школа в Асков є продовженєм школи в Реддінґ. Кілька лїт по втратї Шлєсвіґу в користь Нїмцїв, школу в Реддінґу замкнено. Директор, що управляє тепер школою в Асков до сегодня, Людвик Скредер (Schröder) рішив ся оснувати єї на ново по тім боцї границї. І знайшло ся гарне місце в віддаленю 3 кільометрів від потока, що тепер напрасно роздвоює наш нарід; се місце називає ся Асков. З часом школа ся розвила ся так, що перевисшила всї; по части завдяки своїй давнинї по части положеню — немов кріпость нашого культурного житя на граници — а по части завдяки славним професорам, котрі працювали тут довгий час, як і сам директор та професор математики, винахідник Павло Лякур і иньші.

В Аскові приймають лїтом — як і всюди — дївчат на звичайний курс, а в зимі від 1. падолиста до 1. мая лиш мужчин і дївчат, що скінчили иньшу школу, чи то „Висшу мужицку школу“ чи то міський лїцей, або котрі де инде придбали собі ширшу науку, як науку народної школи.

Асков се неначе мужицький унїверзитет, інституция, що розвила ся независимо від латинського унїверзитету.

Науку провадить ся тут на так широкій основі, що ученикам годї ходити на всї лекциї. Вони мусять вибирати, що їм більше відповідає.

Р. 1885 було там 8 професорів і ґувернанток.

Р. 1895 було там 19 професорів і ґувернанток.

Число учеників виносить в зимі 150 і то 90 учеників а 60 учениць. Ученики мешкають і їдять в школї, дївчата мешкають по родинах професорів і харчують ся в

ників. З Тамбова поїхало туди війско. В Петербурзї вибух стрейк робітників наново з великою силою. В стрейку бере участь 35.000 робітників. В Лїбаві стрейк студентів, домагаючих ся усуненя інспектора і вибору учителїв і страйк висшої школи женьскої за заказ відбути баль по битві мукденьскій. В Варшаві відбули ся наради всїх партий революцийних в справі сподїваної мобілїзациї і ухвалили силою до мобілізациї недопустити. Навіть фабриканти та капіталїсти российскі на онодїшнім зібраню під проводом звісного мілїонера Сави Морозова ухвалили не підписати анї одної копійки внутрішної позички, аж доки не будуть впроваджені в жите заповіджені реформи конституцийні.

Полїтичний перегляд.

Австрия. При дальшій дискусиї в справі закона проти районованя бураків репрезентанти продуцентів домагають ся санкциї кари за переступства, чому однак противить ся пос. Кінк, заявляючи, що се булсби обидливе для промислу. 29. с. м. при кінци засїданя прийшло до бурливих сцен при запитаню Шенерера до президента, чи єму звісно що від кількох днів ведуть ся пертрактациї між послами нїмецкими, а чесними. Відтак відповів мінїстер Віттек на інтерпеляцию пос. Брайтера що артистам котрі беруть участь безплатну в концертї на дохід вдів і сиріт по службі желїзничій давано безплатні білети. — В комісиї буджетовій по запевненях мін. Козля, що він буде мав на оцї не тілько справи фіскальні, але і інтереси оподаткованих принято діл „податки безпосередні“ і буджет найвисшого трибуналу рахункового.

Угри. Що до покликаня амбасадора австро-угорского в Берлїнї Шеґені-Маріша, то оно мало на цїли, щоб амбасадор пояснив, як задивлює ся правительство нїмецке в справі трактату торговельного між Нїмеччиною, а Австро-Ограми на случай роздїлу митового. Шеґені-Маріш, відповів, що Нїмеччина в тім случаю неузналаби заключеного трактату торговельного. По авдиенциї у цїсаря Шеґені-Маріш конферував з ґр. Андрашім, а відтак удав ся знов на авдиенцию до цїсаря.

Італїя. Хоч кабінет „Джіолїттого без Джіолїттого“, як прозвано жартобливо кабінет Тіттонїого одержав від палати депутованих головно завдяки краснорічивости Фортіса бажане вотум довіря, одначе Тіттонї сейчас після того вручив королеви димісию цїлого кабінету, не бачучи для себе нїяких виглядів. Як доносить аґенция Стефанїего поручив король утворене кабінету таки Фортісови, а він зложив вже такий кабінет: Фортіс — президия і справи внутрішні, Тіттонї — справи заграничні, Ф. Анріле — судівництво, Агажорана — фінанси, Каркано — скарб, Педотті — війна, Міробелльо — маринарка, Л. Бенкі — просьвіта, К. Ферраріс — публичні роботи, Рава — рільництво, Морелї-Ґвальтієротті — почта й телеґрафи. Всї мінїстри зложили вже присягу на руки короля.

Франция. Фванцуска палата депутованих ухвалила одномісячну провізорию, після чого ведуть ся дальші наради над роздїлом церкви від держави. Пятьох французских кардиналів, а іменно архієпископи Парижа, Лїону, Бордо, Ремсу і епископ Отун вислали до президента републики письмо, в якім виступають за удержанем конкордату і заявляють, що система „віроісповідних стоварищень“ перечить ествоване Церкви і формально рівнає ся пробі схізми. Предлога про роздїл церкви від держави не є виразом волї народа, а коли би принято сю предлогу, то се могло би довести до релїґійних пересдїдувань. Єсли би появила ся конечність зміни конкордату, то належало би еї перевести в порозуміню з Ватиканом. — Не мало важною подїею є рішене социялїстичного конґресу в Роен, що заявив ся за злукою всїх социялїстичних партий у Франциї. Се повинно зробити конець ворожнечі двох таборів Жоресїстів і Геdистів себто социялїстів мінїстерияльних і революцийних.

Крета. Партия опозицийна на Кретї, що домагає ся прилученя Крети до Грециї, виступила дуже енерґічно, так що вдержане спокою майже неможливе. Провідники руху Венїсело, Манос та Фуміс з 300 приклонниками урядили вечером в четвер дня 23. с. м. збори в Ґеріссо 12 кільометрів від Канеї. Правительство вислало там 15 жандармів з ляйтнантом Борнїя, котрих ворохобники облягли. В борбі в пятницю убито 2 особи. З Кандії, Ретімо і иньших місцевостий наспіла ворохобникам поміч і число їх зросло до 2000, з чого половина є узброєна. Они хотять проклямувати прилучене Крети до Грециї і в тій справі видали в суботу мемориял до держав европейских, в котрім вияснюють мотиви своїх наглих поступків, та обіцюють удержати порядок і спокій, а подїї з пятниці представляють яко непорозуміне.

Реформа військова у Франциї.

Ухвалений недавно закон військовий у Франциї реформує армію французку особливо у двох напрямах. По перше він впроваджує дволїтну службу військову, а через те й значні зміни в ученю і вправах військових; а з другої сторони він старає ся більше ународовити і здемократизувати армію. До сеї послїдної цїли служить передовсїм знесене всяких привілеґіїв, як знесене інституциї „однорочних охотників“ і знесене упривілейованого становища шкіл військових (прим. до академії військової в Saint-Cyr, що доси приймала лише „лїпше уроджених“, каже новий закон принимати кождого жовнїра, що зраджує певні здібности військові). Дальше до здемократизованя армії французкої причиняють ся богато такі приписи нової устави, як закон, що офіцири мусять, після нової устави, перед одержанем своєї шаржі служити рік рядовими, (так само рік рядовими мусять служити вихованки шкіл військових), як закон позваляючий не тілько студентам але і ремісникам і купцям і самостійним рільникам і особам, що часово перебувають за границею, відложити собі службу чинну при війску аж до 25. р. житя. Новостями доси в військовости належить уважати такі приписи, як виплачуване незаможним головам родин, котрих член служить при війску, за цїлий час его служби відшкодоване в квотї 75 сантимів денно; як знесене кавциї, яку мусять у всїх арміях складати офіцири, коли женять ся; як ограничене юрисдикциї судів військових і віддане більшости справ, які доси рішали суди військові, судам цивільним.

Одним словом, коли придивити ся сему законови, то вдаряє нашу увагу передовсїм се, що закон сей увзглядняє тягар, який задля служби військової мусить поносити убоге населене і старає ся для него впровадити ріжні пільги (дволїтна служба, відшкодоване для убогих, можність ремісникам і робітникам відложити службу військову на пізнійше і т. д.) і права. Ту від разу видно, що закон сей не ухваляли такі представителї народу, як прим. в австрийскім парляментї, але посли, що є справдї речниками і репрезентантами цїлого народу, що є з тим народом звязані і знають добре его інтереси і потреби. І тому закон сей, хоть ще далекий до досконалости, дуже користно відріжняє ся від законів иньших держав Европи, де армії істнують нелиш для оборони краю і народу, але головно для удержаня в карбах поневолених кляс народу і поневолених народів. Через послїдний закон ухвалений 504 голосами проти 34. Франция показала, що она девізу иньших держав: „армія для армії“, позволяючу їм доптати інтереси найширших верств народу для цїлий армії, перемінила на девізу „армія для оборони інтересів краю і народу“, ставлячи через те справу на цїлком природній основі.

Жіль Верн.

У вівторок віднесено до могили в Амієн, у Франциї письменника, безперечно найбільше любленого серед дорастаючої молодїжи. Тож і не диво, що похоронного воза прямо не було видно із під вінців, а за домовиною поступало поверх пять тисяч народу. Ж. Верн (Jules Vernes) помер д. 25. с. м. але для читаючого загалу зійшов він із сего сьвіта вже перед кількома лїтами, як отемнїв і перестав писати. А треба признати, що Верн мав мілїони читачів, бо й хто-ж із нас не любував ся його оповіданями, у яких незвичайно буйна уява, оперта на природописних студиях, доходила до змачливої правди!

Молодий Верн, уроджений в Нант 1828 р., покінчивши низші науки посьвятив ся правничим студиям, які заміняв відтак на природописні, а вступивши 1863 р. вперве на лїтературне поле, не занимав ся вже нїчим иньшим до смерти. В той час був Жіль помічним аґентом у одного біржевого аґента в Парижи. Одного дня заявив він до своїх товаришів: „Братя, мабуть прийде ся менї вас покидати. Я попав на ідею, яку після Жірардена повинен мати кождий чоловік, щоб здобути своє щастє. Я написав роман зовсїм нового типу, моя питома ідея. Коли менї се вдасть ся, так я певно стану золотою жилою. Я буду дальше писати романи, а ви можете купувати й продавати папери. Я предчуваю, що заробляти му більше від вас“. Не проминуло богато часу, а в Magasin l Education et de Récréation Вернів роман „Cinqu semaines en ballon“ (пять тижнів в бальонї), мав задля своєї ориґінальности нечуваний успіх. За першим романом пішли десятки иньших, із котрих найзнаменитші: „Дїти капітана Ґрента“, „Подорож до місяця“, „Подорож до середини землї“, „Зима серед ледів“, „З Москви до Іркутска“, „Матїй Сандорф“, „Пригоди 3 Росиян і 3 Анґлїйців“ і много иньших. Вони здобули Верному славу і добру пожиточність. Характерно, що Верн помимо авантурничих пригод своїх героїв жив у найбільшім затишу і то постійно в Амієн, працюючи із точностию машини. Коли якась часописна вістка дала єму товчок до нового твору, тодї сїдав за природописні твори і ґеоґрафічні писаня Е. Реклю і з найбільшою сумлїнностию опрацьовував свої помисли, які дуже часто справджували ся і на дїлї.

Росия й Японїя.

Коли притихло троха на поли війни по битві мукденьскій і коли операциї военні мають характер більше приготовляючий до нових будучих боїв — то уми займають ся тепер більше справою мира, а тільки більш воєвничо настроєні видцї дають волю своїй розпаленій фантазиї, видумуючи ріжні пляни окруженя і знищеня российскої армії Японцями, що однак на певно не вплине на дальші кроки Японцїв. Отже до „Echo de Paris“ доносять з достовірного жерела з Царского Села, від особи, що має тїсні звязи з двором царским — що цар і не хоче чути про мир, бо мир, а ще з відшкодованем военним тепер викликав би в Росиї революцию; бож контрибуция ся придавила би страшно 90.000.000 мужиків российских, котрі не є в силї знести нових тягарів. Не є однак виключене — говорить дальше та особа — що цар міг би згодити ся на мир, колиб Японцї поза опорожненем Манджуриї, зреченем ся зі сторони Росиї всякого впливу на Корею і відступленем части Сахалїну — жадних иньших условин не ставили. Дальше говорить та особа, що Росия ще не така безсильна, що она може вести і два лїта ще війну, що навіть втрата Харбіну для Росиї не така страшна, і що она остаточно таки справу виграє. Дехто впевняє знов, що Сполученим Державам півн. Америки удало ся уможливити пертрактациї між сторонами воюючими, а иньші, що вже навіть має нинї явити ся манїфест царя в сїй справі. Що до операций военних, то про них годї щось певного сказати, бож пляни, які тепер перевести думають Японцї, мусять бути тайними. Фактом однак є, що рух окружаючий

них. Всї збирають ся до великої салї на виклади.

А така злука обох полів має лишень дуже гарний і заохочуючий успіх. Вона триває дотепер через 16 лїт, а директор міг би що-до духового і морального житя в сїй школї висловити ся тільки похвально.

Острійшої дисциплїни не потрібно, а надто прикрі припадки і нестерпимі зносини не відомі. Правда, трафляє ся кілька слюбів, буває й троха флїрту — та чому би на те скаржити ся?

Дуже приємно придивити ся житю в тій школї підчас зими. Ученики тут самі більше просьвічені, як по иньших школах; науки пильнує ся тут дуже строго. Ученики мають комнати для двох, а навіть для одної особи. В Асков палить ся по комнатах, чого не буває по других школах, у яких ученики пробувають весь час в комнатах, призначених для науки. В Асков є велика бібліотека із 10.000 томів, хемічна ляборатория, великі збірки апаратів для фізики.

Самі будинки пригадують гарну історию заведеня. В серединї находить ся маленька хатка, де зроблено перший починок по вигнаню з Шлєсвіґу. Навкруг неї стоїть немов довкола рідної матери еї здорові дїти — безлїч будинків нових, які треба було з часом будувати в міру розвитку школи.

Дальше збудовано помешканя професорів, окружені огородами. Богато ремісників і купцїв поселило ся довкола школи і з часом повстало маленьке торгове місто серед поля, де сорок лїт тому назад не було нїчо більше крім поля.

Церков зняла ся також, а всї люди, що належать до школи, як також селяни з околиці обібрали собі сьвященика. Ученики приходять не лиш з усїх сторін нашого королївства, але і з Швециї. Норвеґії, з Ферес, з даньских кольонїй в Америцї (Спол. держави), деколи навіть з Фінляндиї, Ісляндиї, а особливо з Прусів, з поза границї.

(Далї буде).

війск японьских відбувае з незвичайною енерґією і скоростию. Ояма розтягнув лінію боеву в так великім луку, що Леневич не може навіть сконтролювати, якими дорогами Японці его окружають. Тому Росияни працюють нині успішно в двох напрямах: Перше сам Леневич приготовляе як найскоршу евакуацию Харбіна, сподіваючи ся в короткім часі заняти его Японцями, а по друге приготовляють ся до оборони Владивостока, того одинокого нині для Росиї вікна на Пацифік. Іменно комендант кріпости Ляшкевич видав розказ денний до залоги, говорячи, що зближае ся година, як она буде мусіла ставити чоло ворогови і заявляе, що она буде вміла жите свое віддати за царя і вітчину і боронити ним кріпости.

НОВИНКИ.

Чернівці, 30. марта 1905.

Пеляґра в Раранчу. Із порученя кр. през. переведено дня 18. с. м. обчислене навіщених пеляґрою в Раранчу, яке виказало 39 пеляґроватих. В виду сего зарядило кр. прав., щоб також і в Раранчу урядити людову кухню, як се установлено вже для громад Воловець і Тешівців. Отсї кухнї мають увійти в жите в половинї цьвітня.

Новий лїк проти туберкульози. Із Риму знов розніс телеґрафічний дріт вістку, яка, як би показала ся правдивою, далаб людскости велику пільгу. Професор Джюзеппе Леві із Медіоляну мав відкрити лїк проти чахотки (сухіт). Одному інтерверови заявив він, що 30—40 інекциями альотропічного йодового розчину удае ся ему цїлковито привернути здоровле чахітникови. Кров, яка витворюе ся через примішку йоду, стае власною лїчничою суровицею, що цїлковито нівечить туберкулїчну їдь. Про свое відкрите повідомив Леві в першій лїнії окремим письмом короля Віктора Емануїла III. заявляючи, що він би рад, аби про його відкрите довідали ся його земляки за посередництвом короля, після сего поїде він за границю, щоб розповсюднювати сей лїк.

Відкопи з римских часів в Відни. Недавно удало ся в нинїшнім Відни відкопати слїди колишньої римскої Віндобони, а іменно при будовах між улицями Bogner- і Naglerstrasse відкопано частину муру, що окружав колись римску Віндобону, з останками вежі оборонної. Нинїшний „Graben", хоть не е ровом, носить свою назву цїлком справедливо, бо після послїдних розкопів переконано ся, що він е засипаним ровом (fossa) римским, що йшов попід мури кріпосні Віндобони. В сїм рові найдено богато начинь, цегол і т. п., що пояснюе ся тим, що коли римский табор замінив ся з часом на місто, то „fossa" стала ся місцем, де скидувано ріжні річи, які в дома були вже непотрібні, отже цегла, побите начине і т. д.

Із Дорошівців пишуть нам: із 27. на 28. с. м. в ночи вибух в Дорошівцях огонь (причина незнана) і згоріли 4 хатї з побічними будинками до тла. Шкода виносить до 10.000 кор; — одна хата і оборіг були асекуровані на 500 кор. Також два хлопцї від 5 і 9 рік впали жертвою вогня. Тут показала ся недбалість наших господарів в тім, що хоть село таке богате, немають жадних знарядів до гашеня огню. Січовикам з Василева, які з природи річи змогли явити ся до огню вже пізно, удало ся огонь зльокалїзувати.

Із Драчинець. Дня 24. с. м. з полудня займив ся огонь в забудованях посесора Струля Розенцвайґа і шалів до 10 год. вечером, головно через те, що в селї не ма нї одної сикавки. Жертвою огню впали два шинки із семи убікациями. Що огонь не прибрав ширших розмірів та не спалив сусїдного будинку пропінацийного треба завдячити тому, що селяни, а головно „Січовики" враз із надуч. Арійчуком із усїх сил бороли ся з огнем. Селянин Никола Аврам із нараженем власного житя виратував з полуміня 4 лїтну дитину. Характерно що „..gem. Lüg. Ztg.", пишучи про ратоване огню промовчуе, що се робили Січовики. Зовсїм зрозуміло — сеж би прикро було злизувати спльовини антисемітизму, якими так щедро вінувала Менчлївска компанїя наші „Січи".

Цар спіритистом. До „Welt am Montag" пишуть з Петербурга з добре поінформованих кругів, що цар тепер дуже займае ся спіритизмом. Він держить коло себе в Царскім Селї 3 заводових спіритистів і відбувае з ними через 3 рази денно посїдженя, на котрих старае ся викликати духа першого царя з дому Романових, щоб той дав ему раду, що робити. В сих засїданях бере участь також цариця-жінка, цариця-мати і богато осіб царского двора.

Не доїхав до Манджуриї. Послїдними часами стали виринати вістки, що военною акциею кермувати ме не сам Леневич але военна рада, до якої мав належати ґен. Драґоміров і ґен. Дахтуров. Та ось із Петербурга доносять до „Berl. Tagbl.", що Дахтурова зустріла пригода, яка задуманий плян розібе. Ось Дахтуров, одержавши того тижня іменоване до Манджуриї, із таким молодечим жаром біг по сходах до військового ґенерального штабу, який мае свої канцеляриї на четвертім поверсї, що разив его серцевий удар, так що вже більше не вернув до притомности і помер. Дня 27. с. м. мав саме ґен. Дахтуров вибирати ся в дорогу до Манджуриї.

По смерти — поживою щурів. В Подґужу, в Галичинї помер нагло онодї кавалер, кондуктор Нахоцкий, а що він жив відлюдком, то про его смерть довідали ся доперва по кількох днях. Коли виважено двері его хати, то очам присутних представив ся страшний вид, бо з умершого лишив ся майже самий кістяк; цїле тїло обгризли щурі. По стверджемю причини смерти (удар серця) в шпитали, померського похоронено.

Самоубійство. Сими днями повісив ся в перемискім готели купець Ісаак Ляндвер, який приїхав до Перемишля із Дорної Ватри. Самоубійник мав 45 років. Не полишив нїяких листів, та із лїків і фляшочки морфіни, які найдено при вбитім виходить, що самоубійство спричинила невилїчима недуга дената.

Скількість висланого війска до Азиї. „Русскій Інвалід" подае на підставі урядових обчислень, що доси вислано до Азиї, на поле війни 13.000 офіцирів, 761.467 піхоти, 146.000 кавалериї та 1521 армат. Отже близько міл. людий і 1521 армат, а нинї з того вже й половини нема!

Новий японьский остров. Завдяки дїланю сил природи побільшив ся простір „країни сходячого сонця" о один остров. Серед полудневo-японьского архіпеляґу виринув з моря в наслїдок вибуху підморского вулькана новий остров числячий 5000 ярдів обводу. Найвисша точка нового острову, який названо „Нушіма". знимае ся на 240 японьских стіп понад уровень моря.

Атентат на дневникаря. Сими днями напав один мароканьский провідник Ріссу в Танджері на публичній площі на кореспондента льондоньского Times-у і завдав ему рану. Одначе рана не е тяжкою бо нїж зупинив ся на годиннику. Ріссу утїк.

Страйк. В Фіюме вибух онодї ґенеральний страйк пекарів. Коли договори між працедавцями і робітниками не довели до нїчого, прийшли пекарням в поміч військові пекарі.

Пів міліона на гуманїтарні і культурні цїли. Недавно померла, як доносять з Берна, панї Бояцек вдовиця по ческім бурмістрови з Проснїц і цїлий свій маєток, що виносить 500.000 кор. записала на ческо-національні гуманїтарні і культуральні цїли.

Оповістки і іменованя:

Посольске справоздане із дотеперішної соймової дїяльности складати буде перед виборцями пос. Єротей Пігулят в Кіцмани, в недїлю д. 2. цьвітня о год. 1. по полудне.

Із тов. укр. студ. „Січ" в Чернівцях. В суботу д. 1. цьвітня відбуде ся в льокали товариства о год. пів до 9. вечером відчит тов. М. Полека „Про Сімпозіон Плятона". Вступ вільний. Гостї пожадані. — За научний кружок *Методій Огродніх*, заступник голови.

Русинам Вижницкого повіту пригадуемо, що сеї недїлї перед полуднем відбудуть ся у Вижници головні збори філїї „Рускої Школи" а по полудни філїї „Рускої Бесїди", на яких являть ся й відпоручники головних виділів обох товариств з Чернівців. Надїемо ся, що на сих зборах не бракне між народом нїкого з рускої інтелїґенциї сего повіту.

Відзначене. Цїсар надав проф. туґунів. др. Альфредови Гальбанови желїзний орден корони III. кл.

Із „Бук. Бояна". В недїлю дня 2. цьвітня с. р. о годинї 4-ій попол. відбуде ся в сали „Народного Дому" піврічний попис учеників школи музычної „Бук. Бояна". Вступ лише за запрошенями. — Рівночасно подаемо до відома нашого загалу, що вже дефінїтивно дня 9. цьвітня с. р відбуде ся в великій сали тов. музичного Шевченківске сьвято із добірною програмою. Видїл докладае всїх старань, щоб воно випало як найбільш величаво. Проби до Шевченківского концерту відбувають ся що понедїлка і пятниці від год. 7—8 веч., на які з огляду на близький вже речинець концерту зволять члени являтись із найбільшою точностию. — За видїл: *М. Левицький*, голова. *В. Сїмович*, писар.

Іспити для громадских писарів. На основі постанови § 3. розпорядку із дня 18. вересня 1891 Р. з. к. ч. 19 подае урядова „Czernowitzer Ztg." до публичної відомости, що письменні іспити для громадских секретарів будуть відбувати ся в понедїлок дня 8. мая 1905 о год. 9-ій пер. пол., а іспити устні дня 9. і 10. мая о год. 8-ій пер. пол. і 4 ій пополудни.

Краев. президент. іменував укінченого правника Адольфа Бухера концепт. практикантом в статусї буковиньских полїтичних урядників. — Старшого ком. скарбової сторожі I. кл. в Радівцях Фр. Сулковского перенесено до Чернівців, а старшого ком. сторожі скарбової II. кл. Еміля Краля в Дорнї перенесено до Садаґури, як управителя повітової контролї.

Конкурси. Буковиньска рада шк. кр. розписуе конкурс на обсаду сталої учительскої посади в ц. к. ґімназиї в Кіцмани із руско-нїмецкою викладовою мовою для клясичної фільольоґії, як предмету головного, а рускої мови як предмету побічного. Поданя належно заосмотрені треба вносити приписаною службовою дорогою найдальше до 20. цьвітня с. р. — Громада Шипинцї розписуе конкурс на іспитового писаря із слїдуючими услівями: річний гонорар 600 корон; писар мае мешкати в селї (помешкане оплачуе він сам) і мае зложити 400 корон кавциї. Подане висилати до громадского уряду в Шипинцях, почта Лужани до кінця місяця цьвітня. — *Іван Міхальчук*, начальник.

Із штуки і літератури.

Театральні вечері. В недїлю дня 2. і понедїлок 3. цьвітня виставить чернов. муж. сьпів. тов. „Лилик"-а із п. П. Зайднер, заанґажованою із Відня для ролї Розалїнди, яку досї грала п. Фляйшер, що тепер занедужала.

Rebellen. (*Конець*). За посередництвом Ральскої входить Герміна Кандерс в дім панї Йозефінас, де збирае ся кружок поступових людий Ціріху. Ся панї то „розумна, мила людина на своїм місци, одним словом се „ein prächtiger Mensch". Вона замужна, еї чоловік живе, фабрикантом в Бреґенциї, вона-ж у Ціріху. Перед тим жили обое в Відни і там познакомила ся вона з течіями модерного житя. Колиж по десятилїтнім пожитю прийшла хвиля, щоб поважнїйше застановити са над способом вихованя шестилїтної одиначки — двох хлопців віддано до пенсіонату — тодї в належний спосіб представила вона свому чоловікови пропозицию часової розлуки, тому, що вона ще сама хоче де-чого поважнїйшого навчити ся, щоби могла опісля свою дочку відповідно виховати. Вона не хоче бути для своеї дочки виключно лише материю, але о скілько лише можна й учителькою. Річ свою уміла вона так ясно і розумно перевести, що еї чоловік згодив ся на сю пропозицию і тепер жие вона від чотирох лїт в Ціріху, учащае на виклади педаґоґіки, а крім того слухае також викладів природничих і фільозофічних. Свою дочку виховуе в тім напрямі, щоби вийшла з неї природна і правдива людина, яка не боляла би ся нїчого, а поважала те, що е гідним поваги. В часї „мертвого сезону" приїжджае еї чоловіка на два місяцї до Ціріху, а на час ферий виїжджае вона враз з дочкою до місця пробуваня чоловіка. В сей спосіб Йозефінаси не тільки, що не відчужують ся від себе, але заразом і усувають ту можливість, щоб одно могло навкучити ся другому. Се також одна з тих буритєлїв (Rebellen) і сама остае ся такою, але рівночасно старае ся, щоби еї дочка не потребувала вже бурити (rebellieren), щоби всегда виступала, як вільна людина, щоби еї поступоване випливало лише „aus dem freien Geiste". Иньші типи женщин також дуже цікаві. Всї вони змагають до повної рівноправности обох полів, стремлять до свободи, до волї і ті свої переконаня, свої змаганя старають ся спопуляризувати. І вони бурять основи нинїшної суспільности, яка особливо женщин оковуе всякими можливими і неможливими приписами, а видима неприродність тих застарілих приписів е нестерпимою для сьвідомої і вільної женщини. — „Женщина повинна наперед стати вільною і независимою, а доперва тодї вибирати собі того, кого любить, і тодї сьміло буде могла сказати, „я вибрала собі тебе, тому що люблю тебе, а не тому, щоби ти мене одержував і годував". Працювати, бути независимою від нїкого і по своїй воли вибирати се доперва иньше, але справдїшне жите. Як між женщинами, представленими автором знаходимо всї успособленя, почавши від скрайно революцийного à la Перовска (Лавров), скінчивши на можливо найбільшій скромности і нерішучости (Віоля) так само і між мущинами, від зрезиґнованого анархіста (Петро), до наївного і побожного Василя Василевича, маемо всї можливі переходи. Та тут знаходимо кілька осібних фіґур, які лише нашкіцовано, а які дають нам образ нормальних людий. Се вуйко Герміни, що приїхав до Ціріху, щоби наклонити еї до повороту до дому. Коли се ему не вдало ся, він не вертае зараз домів, до жінки і дїтий, але лишае ся еще якийсь час в Ціріху, щоби ужити свободи (вільного часу) по свому. Він, що все сидить за обовязками, що цїлі довгі роки провадить рівнотонне, строго-горожаньске, приличне жите, видіставши ся раз на свободу, до чужого міста, де его нїхто не знае, уживае тої свободи по свому, забавляе ся так, як пристоїть вірному горожанинови капіталїстичної суспільности. Про иньший спосіб забави він і понятя не мае, а зрештою на щож і для кого ествують такі „пікантні річи", як не для розвеселеня душі приличних і почесних горожан. Сей вуйко то дуже цікава і характеристична фіґура, більш цікава, як особа російского шпіона Рібнїшова і его спільників. Вони всї се природний витвір капіталїстичного ладу, витвір конечний, контраст буритєлїв, тамті леґальні, ті нелеґальні, тамті підстави, основи суспільности, ті буритєлї; мимо того, що ті руїнники се представителї поступу людства, що їх розкошиею, думою, працею е змагане ломити, бурити перестаріле і йти далї. Для них і розвій, поступ, зближуване ся до — мети; для тих, що по них, розвій, який веде до тої цїли, яку вони собі самі поставлять без огляду на перепони і науки нинїшної ґенерациї; їх девізою:

Durch Einheit und Kraft
Zur Freiheit und Macht.

І коли йдуть вони вкінци в середину борби, то йдуть здобувати волю для міліонів невільників, тодї йдуть нищити власть тиранів, знаючи, що їх чекають тюрми, Сибір і кулї з рук їхже братів. Приличні горожани уважають їх збожеволїлими, а то і здеґенерованими переступниками, не зважаючи на се, що се вони власне хотять знищити всякі злочини і переступки. І коли вони позбавлені всяких леґальних средств уживають терору, тодї жадае ся від них респекту для людского житя, не беручи в рахубу, що такого респекту у них бути не може, коли вони день в день бачуть, як мало вартуе їх жите у їх гнобителїв, коли вони й свое жите кладуть кождої хвилї на послїдну ставку в страшній грі, у якій йде борба о великий виграш — о рішене великого питаня, чи сила й воля мае бути привілейом одиниць чи загалу.

Іван Галущинський.

ПРОСИМО ВІДНОВИТИ ПЕРЕДПЛАТУ!

Друкарня тов. „Рускої Ради“

поручає отсї книжки:

Виданя тов. „Руска Бесїда“:

	К. с.
*** „Явдоха“ словіньска казка	—·24
Ів. Синюк. „Образки з природи“	—·20
О. П. „Хлопцї садівники“	—·40
Омелян Попович „Розмови“	—·40
Корниль Н. Устиянович „Три цїкаві загадки“	—·40
В. Уміньский-Ф. Королевський „Як повстала земля і який буде єї конець.“	—.30
Проф. О. Єремівчук „Іван Сучавский“	—·40
Ів. Бажаньский. „Пропасть“	—·20
Гаршин. „Малярі“	—·20
*** „Зерна“	—·20
*** Толстой „Два старцї“	—.14
Омелян Попович. „Ластівка“ (старі річники.)	2·—

Виданя тов. Руска „Школа“.

Барановский Мечислав. „Педаґоґіка“	1.20
Ом. Попович. „Методика“ І. часть	—.60
Гаврищук „Методика“ II часть	2.—
Омелян Попович „Як бідні збогатїли“	1.—
„ „ „10 казок для дїточок“	—.20
„ „ „Збірка законів“	.1—
Ів. Синюк. „Образки з житя“	—.20
Ом. Попович „Пів сотнї повісток“	—.40
„ „ „ „ „	—.50
„ „ „ „ „	—.60
Шпойнаровский Серґій. „Руска Читанка“ для II. кляси ґімн.	2.80

Др. Стеф. Смаль-Стоцкий. „Громада“	—·20
„ „Порадник“ як закладати каси	—·40
„ „Буковиньска Русь“	2·40
Ю. О. Федькович. „Піснї жовнярскі“	—·20
Франко Іван. „Русько-українська лїтература“	—.20
Теодот Галіп. „Домашний писар“	1.—
Пігуляк Єротей. „Верховиньскі згадки“	2.—
О. Шпитко. „Листи з пекла“	—.30
Яр. Юлев. Семинарскі спомини	—·50

	К. с.
Євг. Жуковский: „Учебник рільництва“	4·—
Іван Франко: „Що таке поступ?“	1·20
Франчук: „Оферма“	—·20
Г. Воробкевич „Поезиї“ опр.	1·—
„ „ „ брошур.	—·60
Марченко: „Власна хата“	—·20
Яричевський: „Серце мовить“	—·60
Сильв. Яричевський: „На филях житя“	—·40
Серґій Шпойнаровский „Ausgewählte Schzewczenkos-Gedichte	—.50
Ярослав Весоловський: „Стефан Баторий а Русини	—.10

При замовленях книжок упрашає ся присилати на порто.

Калєндар „Рускої Бесїди“

кoштує тепер лиш 40 сот. а з пересилкою почтовою 50 сот.

Заряд друкарнї „Рускої Ради“ звертає увагу інтересованих, що всякі друксорти висилає **лиш** за попереднім надісланем належитости або за посліплатою.

Видає товариство **„Руска Рада“**, в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.